

4. “Ne rikrijomë botën në mendjet tona”: të mësuarit konstruktivist në EQD/EDNJ¹⁶

Kur lexojmë një histori, në mendjen tonë e kthejmë atë në diçka të ngjashme me një film. Ne shtojmë hollësi të tjera dhe skena të cilat autori i nënkupton ose i lë jashtë. Ne mund edhe të përfytyrojmë fytyrat e personazheve. Disa romane i ngulisin aq shumë këto në përfytyrimet tona, sa ndonjëherë pësojmë zhgënjim kur shohim të njëjtën ngjarje në një film të vërtetë. Imagjinata jonë ka krijuar një “film” tjetër, shumë më të mirë dhe të veçantë, siç është edhe mendja e çdo lexuesi.

Ky është një shembull i aftësisë sonë “për të rikrijuar botën në mendjet tona”. Bota në të cilën jetojmë, në një farë mënyre, është bota si ne e perceptojmë: ajo përbëhet nga konceptet dhe gjykimet që ne kemi krijuar për të. Si nxënës, ne përpiqemi të kuptojmë atë që lexojmë ose dëgjojmë. Një studiues i trurit e karakterizon trurin e njeriut si një “makinë që kërkon kuptim”. Gjërat që nuk kanë kuptim duhet të veçohen. Nëse mungon informacioni, ne duhet ta gjejmë atë ose ta plotësojmë, duke e hamendësuar vetë.¹⁷

Me pak përvojë, mësuesi vë re se gjatë leksionit, çdo nxënës merr dhe kujton një mesazh të ndryshëm. Disa nxënës do ta kujtojnë këtë informacion edhe kur të jenë të rritur, sepse ajo mund të jetë lidhur ngushtë me interesat e tyre. Të tjerë mund ta harrojnë atë që ditën tjetër, sepse nuk lidhet me strukturën e tyre të njohurive dhe të vlerave. Pikëpamja konstruktiviste, interesohet për atë që ndodh në mendjen e nxënësit.

Konstruktivizmi e koncepton të mësuarit si një proces shumë të individualizuar:

- Nxënësit ndërtojnë, ndryshojnë ose krijojnë strukturat e të kuptuarit. Informacioni i ri lidhet me njohuritë paraprake të tyre.
- Nxënësit vijjnë në një orë EQD/EDNJ me përvojat dhe biografitë e tyre vetjake.
- Gjinia, klasa, moshë, prejardhja etnike ose besimet fetare dhe identitetet e tjera mund të ndikojnë në qëndrimin e nxënësit.
- Ne zotërojmë forma të ndryshme inteligjence që shkon përtej të kuptuarit të thjeshtë të të qenit nxënës i mirë në matematikë ose në gjuhë.¹⁸
- Nuk ka standarde absolute për qëndrimet personale ose politike.

Të mësuarit konstruktivist mund të ndahet në tri nënkategori dhe mësuesi luan rol të rëndësishëm në mbështetjen e tyre.

4.1 Nxënësit “ndërtojnë” kuptimin – ata zbulojnë dhe krijojnë diçka të re

Mësuesit mund të mbështesin nxënësit e tyre, përveç të tjerave:

- duke krijuar shanse të mësuarit;
- duke caktuar detyra sfiduese;
- duke mundësuar mësimin përmes medias dhe leksioneve që përfaqësojnë objektet e të mësuarit;
- duke nxitur dhe duke mbështetur vetvlerësimin e nxënësit.

16. Për trajtim më të plotë të kësaj teme shiko Vëllimin IV në këtë seri botimesh.

17. Shiko Gollob R. dhe Krapf P. (eds) (2008), EQD/EDNJ Volume III, Njësia 1, *Stereotipat dhe paragjykimet. Çfarë është identiteti? Si i shoh të tjerët, si të tjerët më shohin mua?* Strasbourg, pp. 19-38.

18. Shiko veprën e Hoëard Gardner për inteligjencat e shumëfishta.

4.2 Nxënësit “rindërtojnë” ata çfarë kanë mësuar – ata e zbatojnë dhe e verifikojnë atë

Të gjithë ne, në përgjithësi, jemi autorë të zbatimeve të tilla, por në shkollë, mësuesi i mundëson ato:

- duke krijuar shanse për shkëmbim, paraqitje dhe diskutim të ideve;
- përmes testimit dhe vlerësimit;
- përmes punës për portofolit;
- përmes detyrave sfiduese, për shembull, përmes projekteve.

4.3 Nxënësit analizojnë ose kritikojnë rezultatet e tyre dhe të të tjerëve

Pa rishikimin dhe testimin kritik çdo përpjekje do të ishte e padobishme për shoqërinë dhe për vetë nxënësin. Që këtëj buron, në një farë mënyre, dimensionin shoqëror i të mësuarit.